

„Да се помни, че е женска работа“: Социокултурни параметри на менструацията в българската традиционна култура и фолклора

Мила Банкова

Литература

Бадаланова 1993: *Фолклорен еротикон. Т. 1.* Съст. Флорентина Бадаланова. София: РОД [Badalanova 1993: *Folkloren erotikon. T. 1.* Sast. Florentina Badalanova. Sofia: ROD].

Бадаланова 1995: *Фолклорен еротикон. Т. 2.* Съст. Флорентина Бадаланова. София: РОД [Badalanova 1995: *Folkloren erotikon. T. 2.* Sast. Florentina Badalanova. Sofia: ROD].

Бадаланова 1996: *Фолклорен еротикон. Т. 3.* Съст. Флорентина Бадаланова. София: РОД [Badalanova 1996: *Folkloren erotikon. T. 3.* Sast. Florentina Badalanova. Sofia: ROD].

Бадаланова Геллер, Флорентина 2017: *Книга суцая в устах: фольклорная Библия бессарабских и таврических болгар.* Москва: Университет Дмитрия Пожарского [Badalanova Geller, Florentina 2017: *Kniga sushtaya v ustah: folklornaya Bibliya bessarabskih i tavrisheskih болгар.* Moskva: Universitet Dmitriya Pozharskogo].

Баева, Вихра 2012: *Нишката на живота. Между коланчето за рожба и Богородичния пояс.* София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Baeva, Vihra 2012: *Nishkata na zhivota. Mezhdue kolancheto za rozhba i Bogorodichniya royas.* Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“].

Бонева, Таня 1994: Народен светоглед. – В: *Родопи. Традиционна народна духовна и социалнонормативна култура.* София: Етнографски институт с музей при БАН, 7–50 [Boneva, Tanya 1994: *Naroden svetogled.* – In: *Rodopi. Traditsionna narodna duhovna i socialnonormativna kultura.* Sofia: Etnografski institut s muzey pri BAN, 7–50].

Васева, Валентина 2000: Птичийят код в обредите от жизнения цикъл. – В: *Жизненият цикъл. Доклади от българо-сръбска научна конференция, 12–16 юни 2000 г./ Реферати бугарско-сръбског научног скупа 12–16 юни 2000.* София: Етнографски институт с музей, 194–210 [Vaseva, Valentina 2000: *Ptichiyat kod v obredite ot zhizneniya tsikal.* – In: *Zhizneniyat tsikal. Dokladi ot bulgaro-srabska nauchna konferenciya, 12-16 juni 2000 g. /Referati bugarskosrpskog nauchnog skupa 12-16 juni 2000.* Sofia: Etnografski institut s muzey, 194–210].

Васева, Валентина 2006: *Ритъмът на живота. Репродуктивни и вегетативни цикли в българската традиция.* София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Vaseva, Valentina 2006: *Ritammat na zhivota. Reproductivni i vegetativni tsikli v bulgarskata traditsiya.* Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“].

Васева, Валентина 2016: Гениталии (женски). – В: *Митология на човешкото тяло*. Съст. Минчо Георгиев. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 21–27 [Vaseva, Valentina 2016: Genitalii (zhenski). – In: *Mitologiya na choveshkoto tyalo*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 21–27].

Василева, Маргарита 1982: *Лазаруване*. София: Септември [Vasileva, Margarita 1982: *Lazaruvane*. Sofia: Septemvri].

Галанова, Мария 1999: Червено. – В: *Българска народна медицина. Енциклопедия*. Съст. Минчо Георгиев. София: Петър Берон, 434–436 [Galanova, Maria 1999: Cherveno. – In: *Bulgarska narodna meditsina. Entsiklopedia*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Petar Beron, 434–436].

Галанова, Мария 2016: Кръв. – В: *Митология на човешкото тяло*. Съст. Минчо Георгиев. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 91–102 [Galanova, Maria 2016: Krav. – In: *Mitologiya na choveshkoto tyalo*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 91–102].

Георгиева, Албена 2013: Легенда. – В: *Slovník termínů slovesného folkloru. Bulharsko / Речник на термините от словесния фолклор. България*. Съст.-ред. Ярослав Отченасhek, Вихра Баева. Прага–София: Etnologický ústav AV ČR, IEFEM–BAN, 179–180 [Georgieva, Albena 2013: Legenda. – In: *Slovník termínů slovesného folkloru. Bulharsko/ Rechnik na terminite ot slovesniya folklor. Bulgaria*. Sast.-red. Yaroslav Otchenashek, Vihra Baeva. Praga–Sofia: Etnologický ústav AV ČR, IEFEM–BAN, 179–180].

Георгиева, Албена 2017: *Когато Господ ходеше по земята. 77 легенди с тълкувания*. София: Изток-Запад [Georgieva, Albena 2017: *Kogato Gospod hodeshe po zemyata. 77 folklorni legendi s talkuvania*. Sofia: Iztok-Zapad].

Георгиева, Иваницка 1983: *Българска народна митология*. София: Наука и изкуство [Georgieva, Ivanichka 1983: *Bulgarska narodna mitologiya*. Sofia: Nauka i izkustvo].

Григорова, Анелия 2021: Женската менструална кръв или чудото на живота. – В: *Известия на старозагорския исторически музей*. Том VII. Стара Загора: Регионален исторически музей, 212–223 [Grigorova, Aneliya 2021: Zhenskata menstrualna krav ili chudoto na zhivota. – In: *Izvestiya na starozagorskiya istoricheski muzey*. Tom VII. Stara Zagora: Regionalen istoricheski muzey, 212–223].

Дечева, Мирелла 2016: Жена. – В: *Митология на човешкото тяло*. Съст. Минчо Георгиев. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 471–472 [Decheva, Mirella 2016: Zhena. – In: *Mitologiya na choveshkoto tyalo*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 471–472].

Дъглас, Мери 2005: *Чистота и опасност. Анализ на понятията за омърсяване и табу*. София: ЛИК [orig. Mary Douglas. *Purity and Danger: An Analysis of Concepts of Pollution and Taboo*].

Жекова, Ваня 2012: *Първо венчило*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Zhekova, Vanya 2012: *Parvo venchilo*. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“].

Иванова, Радост 1981: Единство на семейната обредност. – В: *Обреди и обреден фолклор*. Съст. Тодор Ив. Живков. София: БАН, 29–51 [Ivanova, Radost 1981: *Edinstvo na semeynata obrednost*. – In: *Obredi i obreden folklor*. Sast. Todor Iv. Zhivkov. Sofia: BAN, 29–51].

Йорданова, Лозинка 2010: *От раждането до годежа. Обичаи и обреди у българите*. София: Рива [Yordanova, Lozinka 2010: *Ot razhdaneto do godezha. Obichai i obredi u bulgarite*. Sofia: Riva].

Кирилова, Анни, Анислава Милтенова 1993: *Колелото на живота. Народни вярвания и християнска нравственост в семейството*. София: Издателство на министерство на отбраната „Св. Георги Победоносец“ [Kirilova, Anni, Anislava Miltenova 1993: *Koleloto na zhivota. Narodni vyarvaniya i hristiyanaska npravstvenost v semeystvoto*. Sofia: Izdatelstvo na ministerstvo na otbranata „Sv. Georgi Pobedonossec“].

Колева, Татяна 1972: За произхода на пролетните момински обичаи (лазаруване, кумичене и буенец). – В: *Проблеми на българския фолклор*. София: БАН, 367–373 [Koleva, Tatyana 1972: *Za proizhoda na proletnite mominski obichai (lazaruvane, kumichene i buenec)*. – In: *Problemi na bulgarskiya folklor*. Sofia: BAN, 367–373].

Легурска, Палмира 2018: Яйце. – В: *Речник на народната духовна култура на българите*. София: Наука и изкуство [Legurska, Palmira 2018: *Yaytse*. – In: *Rechnik na narodnata duhovna kultura na bulgarite*. Sofia: Nauka i izkustvo].

Манкова, Йорданка 1999а: Кръв. – В: *Българска народна медицина. Енциклопедия*. Съст. Минчо Георгиев. София: Петър Берон, 197 [Mankova, Yordanka 1999a: *Krav*. – In: *Bulgarska narodna meditsina. Entsiklopedia*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Petar Beron, 197].

Манкова, Йорданка 1999б: Яйце. – В: *Българска народна медицина. Енциклопедия*. Съст. Минчо Георгиев. София: Петър Берон, 454–455 [Mankova, Yordanka 1999b: *Yaytse*. – In: *Bulgarska narodna meditsina. Entsiklopedia*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Petar Beron, 454 – 455].

Манова, Цветана 1999: Родилка. – В: *Българска народна медицина. Енциклопедия*. Съст. Минчо Георгиев. София: Петър Берон, 358 [Manova, Tsvetana 1999: *Rodilka*. – In: *Bulgarska narodna meditsina. Entsiklopedia*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Petar Beron, 358].

Маринов, Димитър 1981: *Избрани произведения. Т. 1. Народна вяра и религиозни народни обичаи*. София: Наука и изкуство [Marinov, Dimitar 1981: *Izbrani proizvedeniya. T. 1. Narodna vyara i religiozni narodni obichai*. Sofia: Nauka i izkustvo].

Ников, Николай 2020: *Фолклорът в моминските игри*. София: Тип-топ прес [Nikov, Nikolay 2020: *Folklorat v tominskite igri*. Sofia: Tip-top pres].

СБНУ 11: Сборникъ за Народни Умотворения, Наука и Книжнина, 1894, Книга XI, София: Държавна печатница [SBNU 11: Sbornik za Narodni Umotvorenia, Nauka i Knizhnina, 1894, Kniga XI, Sofia: Darzhavna pechatnitsa].

СБНУ 14: Сборникъ за Народни Умотворения, Наука и Книжнина, 1897, Книга XIV, София: Държавна печатница [SBNU 14: Sbornik za Narodni Umotvorenia, Nauka i Knizhnina, 1897, Kniga XIV, Sofia: Darzhavna pechatnitsa].

Седакова, Ирина 2013: *Балкански мотиви в езика и културата на българите. Раждане и съдба*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Sedakova, Irina 2013: *Balkanski motivi v ezika i kulturata na bulgarite. Razhdane i sadba*. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“].

Славейков, Рачо 2012: *Български народни обичаи и вярвания*. София: Асеневици [Slaveykov, Racho 2012: *Bulgarski narodni obichai i vyarvaniya*. Sofia: Asenevtsi].

Съботинова, Донка 2015: *Колелото на живота. Семейни обичаи при българи, арменци, руси старообредци, турци и цигани*. Варна: Стено [Sabotinova, Donka 2015: *Koleloto na zhivota. Semeyni obichai pri bulgari, armentsi, rusi staroobredtsi, turtsi i tsigani*. Varna: Steno].

Тодорова-Пиргова, Ивета 2019: *Баяния и магии*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“ [Todorova-Pirgova, Iveta 2019: *Bayaniya i magii*. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“].

Топоров, Владимир 1980: Числа. – В: *Мифы народов мира. Энциклопедия*. Т. 2. Москва, 629–631 [Toporov, Vladimir 1980: Chisla. – In: *Mify narodov mira. Entsiklopediya*. Т. 2. Moskva, 629–631]. – <http://philologos.narod.ru/myth/numbers.htm> (18.04.2022).

Фрейзър, Джеймс 1984: *Златната клонка*. София: Отечествен фронт [orig. James Fraser. *The Golden Bough*].

Христов, Петко 1999а: Жена. – В: *Българска народна медицина. Энциклопедия*. Съст. Минчо Георгиев. София: Петър Берон, 126–127 [Hristov, Petko 1999a: Zhena. – In: *Bulgarska narodna meditsina. Entsiklopediya*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Petar Beron, 126–127].

Христов, Петко 1999б: Менструация. – В: *Българска народна медицина. Энциклопедия*. Съст. Минчо Георгиев. София: Петър Берон, 248 [Hristov, Petko 1999b: Menstruatsiya. – In: *Bulgarska narodna meditsina. Entsiklopediya*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Petar Beron, 248].

Христов, Петко 2016: Мома. – В: *Митология на човешкото тяло*. Съст. Минчо Георгиев. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, 605–609 [Hristov, Petko 2016: Moma. – In: *Mitologiya na choveshkoto tyalo*. Sast. Mincho Georgiev. Sofia: Akademichno izdatelstvo „Prof. Marin Drinov“, 605–609].

Христов, Петко 2000: Ритуализирани форми на предбрачно общуване в българската традиция. – В: *Жизненият цикъл. Доклади от българо-сръбска научна конференция, 12–16 юни 2000 г. / Реферати бугарско-српског научног*

скупа 12–16 јуни 2000. Софија: Етнографски институт с музеј, 265–271 [Hristov, Petko 2000: Ritualizirani форми на предбрачно општествено в bulgarskata traditsiya. – In: *Zhizneniyat tsikal. Dokladi ot bulgaro-srabska nauchna konferentsiya 12–16 јуни 2000 г. / Referati bugarsko-srpskog nauchnog skupa, 12–16 јуни 2000*, Sofia: Etnografski institut s muzeu, 265–271].

Цанева, Еља 1994: Обичаи при бременност, раждане и отглеждане на дете. – В: *Родопи. Традициона народна и социално-нормативна култура*. Софија: Етнографски институт с музеј при БАН, 118–145 [Tsaneva, Elya 1994: Obichai pri bremennost, razhdane i otglezhdane na dete. – In: *Rodopi. Traditsionna narodna duhovna i socialno-normativna kultura*. Sofia: Etnografski institut s muzeu pri BAN, 118–145].

Buckley, Thomas, Alma Gottlieb 1988: *Blood Magic. The Anthropology of Menstruation*. Berkley and Los Angeles, London: University of California Press.

Мила Банкова
Институт за етнологија и фолклористика
с Етнографски музеј
Българска академија на науките
ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6
1113 Софија, Бугарија
perumiwa@yahoo.com